

Handläggare
Sara Zetterqvist
Telefon: 08-50822333

Till
Hägersten-Älvsjö stadsdelsnämnd
2024-05-30

Miljöprogram 2030 för Stockholms stad

Yttrande till kommunstyrelsen

Förvaltningens förslag till beslut

Hägersten-Älvsjö stadsdelsnämnd godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande och överlämnar det till kommunstyrelsen som svar på remissen.

Sammanfattning

Miljöprogram 2030 för Stockholms stad formulerar stadens strategiska inriktning inom miljö- och klimatområdet. Programmet innefattar sju målområden där Stockholm bedöms ha störst påverkan på miljön samt utmaningar inom den hållbara omställningen. Planperioden har utökats från tidigare fyra till sex år. Programmet är ett stadsövergripande paraplydokument som konkretiseras vidare i handlingsplaner.

Förvaltningen är positiv till förslaget och särskilt till dess ansats att stimulera och stärka samverkan samt dess tydligare integrering av ett rättviseperspektiv i klimat- och miljöarbetet både lokalt och globalt. Synpunkter lämnas framförallt för miljöprogrammets genomförandeorganisation samt målområdena *en rättvis och inkluderande omställning, ett Stockholm med livskraftiga ekosystem och ett klimatanpassat Stockholm*.

Bakgrund

I kommunfullmäktiges budget för 2023 gavs kommunstyrelsen och miljö- och hälsoskyddsnämnden i uppdrag att revidera gällande Miljöprogram 2020-2023. Kommunstyrelsen och Stockholms Stadshus AB har därefter lett arbetet med att ta fram ett nytt miljöprogram för perioden 2024-2030. Arbetet har genomförts tillsammans med representanter från nämnder och bolag inom staden i arbetsgrupper för respektive målområde. Programmet skickas ut på remiss under perioden 3 april-20 juni.

Ärendet

Stockholms stads miljöprogram formulerar stadens strategiska inriktning inom miljö- och klimatområdet. Förslaget till nytt

miljöprogram har i jämförelse med gällande planperiod fått en utökad genomförandetid från tidigare fyra till sex år. Syftet är att ge bättre planeringsförutsättningar samt harmonisera programmet med nationella och globala miljömål och åtaganden som Agenda 2030, Parisavtalet och det globala ramverket för biologisk mångfald. Målstrukturen från tidigare planperiod är bibehållen men målområdena har omformulerats och den sociala hållbarheten och ett rättviseperspektiv både lokalt och globalt har fått ett tydligare fokus.

Sju mål för en hållbar stad

Miljöprogrammet är uppdelat i sju målområden med sjutton tillhörande delmål samt exempel på åtgärder för att uppnå målen. Varje delmål har en utpekad uppföljningsansvarig nämnd eller bolagsstyrelse och en uppföljning av måluppfyllelsen görs årligen genom stadens överordnande system för ledning och uppföljning. Programmet är ett stadsövergripande paraplydokument och konkretiseras vidare i handlingsplaner. Målen i programmet är ambitiösa och handlar dels om vad staden som organisation ska göra under perioden 2024-2030 men pekar även ut områden där samverkan med näringsliv, civilsamhälle, akademi och invånare är nödvändig för att kunna nå målsättningarna. Under 2027 kommer en mer omfattande halvtidsuppföljning och politisk uppföljning genomföras för att säkerställa att staden är på rätt väg för att nå målen år 2030. Förvaltningen berörs av samtliga målområden i programmet och flertalet delmål. Nedan följer en sammanfattning av programmets sju målområden med tillhörande delmål:

En rättvis och inkluderande omställning innebär att staden behöver ta ett större ansvar, både globalt och lokalt, för att omställningen ska vara rättvis samt för att stärka den sociala hållbarheten. I klimat- och miljöarbetet ska ett rättviseperspektiv integreras och särskild hänsyn ska tas till de grupper som drabbas hårdast av klimatförändringarna. Vidare ska invånare involveras i större utsträckning i klimat- och miljöarbetet och jämfört med gällande planperiod ges stadsdelsnämnderna ett större ansvar i den lokala omställningen och i arbetet med invånarengagemang. Inom ramen för målområdet finns två delmål som förvaltningen är genomförandeansvarig för *1.1 Stadens verksamheter stärker en rättvis omställning och 1.2 Stockholmarna är delaktiga i omställningen.*

Ett Stockholm utan globalt klimatavtryck innebär att staden ska minska utsläppen och samtidigt öka koldioxidinlagringen. Stockholm ska bli klimatpositivt till 2030 och fossilfritt till 2040. Stadens egen organisation ska gå före och bli fossilfri redan till 2030. Både de utsläpp som sker i Stockholm och de utsläpp som

sker i omvärlden till följd av stadens, boendes och verksammas konsumtion ska minska kraftigt och halveras till 2030. Särskilt viktiga områden är en minskad klimatpåverkan från måltider och livsmedel och transporter samt en minskad och hållbar plastanvändning. Inom ramen för målområdet finns fem delmål där förvaltningen är genomförandeansvarig för *2.1 Ett Stockholm som är klimatpositivt 2030 och fossilfritt 2040, 2.3 En fossilfri organisation 2030, 2.4 Halverad klimatpåverkan från konsumtion och 2.5 Minskad klimatpåverkan från mat.*

Ett Stockholm med livskraftiga ekosystem innebär att staden ska främja biologisk mångfald både lokalt och globalt. Områden med höga naturvärden ska värnas, livsmiljöer ska restaureras och den blågröna infrastrukturen stärkas. Stadsutvecklingen ska främja livskraftiga ekosystem och skapa förutsättningar för bevarande av en stor artrikedom. Vidare ska vattenkvaliteten förbättras med målet om att en god vattenstatus ska uppnås. Staden behöver även ställa tydligare krav vid inköp av varor och tjänster med hänsyn till biologisk mångfald. Inom ramen för målområdet finns tre delmål som förvaltningen är genomförandeansvarig för *3.1 Stärkt biologisk mångfald och blågrön infrastruktur, 3.2 Förbättrad vattenkvalitet och stärkta livsmiljöer och 3.3 Staden bidrar till stärkt biologisk mångfald i omvärlden.*

Ett klimatanpassat Stockholm handlar om att stärka stadsmiljöns motståndskraft med hänsyn till ett förändrat klimat både i ett kort- och långsiktigt perspektiv. Staden behöver även arbeta med verksamhetsanpassning och ha rutiner och åtgärder på plats för att bedriva samhällsviktig verksamhet under extrema väderhändelser med större samhällsstörningar som följd. I arbetet ska särskild hänsyn tas till sårbara grupper. Inom ramen för målområdet finns tre delmål som förvaltningen är genomförandeansvarig för *4.1 En stadsmiljö mer anpassad till ett förändrat klimat och 4.2 Stärkt motståndskraft vid extremväder.*

Ett resurseffektivt och cirkulärt Stockholm innebär att staden behöver gå från linjära till cirkulära förhållningssätt och flöden och att användningen av energi och materiella resurser ska bli mer effektiv. Staden ska vara föregångare i arbetet för en cirkulär omställning genom att främja utbud och efterfrågan av cirkulära varor och tjänster på marknaden. Målet har stor inverkan på flera av miljöprogrammets övriga målområden och kräver både beteendeförändringar och nya arbetssätt. Inom ramen för målområdet finns två delmål som förvaltningen är genomförandeansvarig för *5.1 Hållbar konsumtion och effektiv resursanvändning och 5.2 Cirkulära kretslopp och resurser.*

Ett giftfritt Stockholm innebär att staden behöver arbeta för att förekomsten av skadliga ämnen ska minska för att inte vålla hälso- och miljömässiga problem. Staden ska göra miljövänliga materialval och välja bort de som innehåller ämnen som PFAS, ftalater, bisfenoler och svårnedbrytbara ämnen. Staden behöver även ökad kunskap om de förorenade områden som finns i Stockholm för att åtgärda områden som bedöms utgöra en miljö- och hälsorisk. Inom ramen för målområdet finns två delmål som förvaltningen är genomförandeansvarig för *6.1 Minskad användning och spridning av skadliga ämnen* och *6.2 Renare mark och sediment*.

Ett Stockholm med frisk luft och god ljudmiljö handlar om att minska den negativa påverkan från trafiken så att stockholmarna inte ska utsättas för skadliga nivåer av buller eller luftföroreningar. Inom ramen för målområdet finns två delmål och förvaltningen är genomförandeansvarig för *7.2 Förbättrad ljudmiljö*.

Arbetsätt

För att lyckas med den höjda ambitionsnivån och en ökad måluppfyllelse i arbetet med miljöprogrammet 2024-2030 föreslås fyra arbets- och förhållningssätt:

- *Intern och extern samverkan*; är avgörande för miljöprogrammets genomförande. Internt innebär det en ökad kunskap om varandras uppdrag och arbetsätt som främjar mångfunktionella lösningar. Flera mål i miljöprogrammet kan staden inte uppnå på egen hand utan kräver samverkan med civilsamhälle, näringsliv och akademi. Staden behöver även involvera invånare i klimat- och miljöarbetet i större utsträckning.
- *Inköp*; är ett verktyg för att nå flera mål i miljöprogrammet. Staden är en stor köpare på marknaden och har därmed möjlighet att styra mot en hållbar och cirkulär omställning inom olika kategorier. Vidare behöver arbetet med avtalsuppföljning stärkas.
- *Kommunikation och påverkansarbete*; ses som en strategisk process som ger stöd för att nå stadens miljömål och som ett verktyg för att påverka konsumtionsmönster och skapa engagemang.
- *Innovation, digitalisering och lärande*; innebär att nämnder och bolag ska arbeta utifrån stadens kvalitetsprogram i sitt klimat- och miljöarbete. Nämnder och bolag behöver skapa

strukturer för att arbeta med innovation i syfte att hitta nya lösningar och arbetssätt. Digitalisering ses vidare som ett viktigt verktyg i arbetet.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom avdelningen för samhälle och service. De fackliga organisationerna informeras vid förvaltningsgrupp den 21 maj 2024.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Förvaltningen är positiv till förslaget och särskilt till den höjda ambitionsnivån samt programmets ansats att stimulera till samverkan inom klimat- och miljöområdet.

De synpunkter och förslag förvaltningen önskar framföra är följande:

- Implementeringen av miljöprogrammet kommer i och med den höjda ambitionsnivån att kräva en utökad och löpande samverkan mellan nämnder och bolag. På fackförvaltningarna finns specialistkompetens som stadsdelsförvaltningarna skulle gynnas av att få ta del av i större utsträckning, exempelvis inom områden som inköp och upphandling. Genomförandeorganisationen för miljöprogrammet kommer att vara avgörande för en god måluppfyllelse där nya former för utbyte, lärande och genomförande behövs inom samtliga målområden.
- Förvaltningen är positiv till utvecklingen av miljöprogrammets arbets- och förhållningssätt. Särskilt den tydligare kopplingen till stadens kvalitetsprogram samt de skarpare formuleringarna inom samverkan och kommunikation. För att skapa så goda förutsättningar som möjligt finns dock ett behov av en större samordning inom staden i kommunikationsarbetet samt en tydligare ansvarsfördelning mellan nämnder och bolag. Förslagsvis genom en handlings- eller kommunikationsplan med tydliga mål som också har koppling till stadens integrerade ledningssystem. En utökad samverkan och dialog med invånare, näringsliv och civilsamhälle kommer även att ställa högre krav på enhetliga budskap inom staden. Önskvärt vore om det kunde tas fram ett gemensamt material för kommunikation och riktlinjer för hur man på bästa sätt lotsar vidare frågor och engagemang som inte ryms inom förvaltningens ansvarsområden. Förslagsvis skulle en funktion som miljölots inom staden kunna möjliggöra att lokala initiativ och frågor kan skickas vidare till rätt nämnd eller bolag inom staden.

- Förvaltningen är positiv till den tydligare integreringen av ett rättviseperspektiv i miljöprogrammet samt kopplingen till arbetet med mänskliga rättigheter. Det utökade ansvaret för stadsdelsnämnderna i det lokala omställningsarbetet som nämns under målområdet *en rättvis och inkluderande omställning* kommer dock att kräva nya arbetsätt. Förvaltningens klimat- och miljöarbete är i huvudsak internt och att arbeta externt innebär därmed ett förändrat och utökat uppdrag. För att skapa så goda förutsättningar som möjligt kan en omprioritering eller ytterligare fördelning av resurser att vara nödvändig.
- Under delmålet *en fossilfri organisation till 2030* ser förvaltningen ett behov av att synliggöra beredskapsperspektivet och de målkonflikter som finns mellan fossilfria drivmedel och krisberedskap.
- I flertalet målområden i miljöprogrammet framhålls det som viktigt att ekosystemtjänster upprätthålls och att den biologiska mångfalden ska bevaras samtidigt som exploateringsgraden ska öka. För att arbeta för ett Stockholm med livskraftiga ekosystem krävs stora arealer. Mångfunktionella lösningar är viktiga men inte tillräckliga. Förvaltningen efterlyser därför en samordning och tydlighet gällande hur frågan ska hanteras samt hur de olika perspektiven ska viktas mot varandra.
- Vid sidan av fragmentering och förlust av habitat är invasiva främmande arter det största hotet mot biologisk mångfald. Under målområdet *ett Stockholm med livskraftiga ekosystem* nämns invasiva arter endast som exempel på en åtgärd under delmål *stärkt biologisk mångfald och blågrön infrastruktur*. Förvaltningen skulle gärna se att ett utökat utrymme gavs till frågan samt att mer resurser avsattes för att kunna arbeta med bekämpning av invasiva arter på lokal nivå. Exempelvis genom att motverka dumpning av trädgårdsavfall i park- och naturmark. Vidare är målsättningen om kemiska bekämpningsmedel problematisk i relation till invasiva arter som jätteloka och parkslide då metoden fortfarande är den bästa utifrån ett livscykelperspektiv.
- Klimatanpassningsfrågor tangerar både miljösamordning, säkerhets- och beredskapsarbete, samhällsplanering, stadsmiljöverksamhet och lokalplanering på lokal nivå. Dessa är viktiga områden som skulle gynnas av en utvecklad och utökad samordning över staden både vad gäller anpassningar i stadsmiljön och verksamhetsnära åtgärder. Det riskerar annars uppstå utmaningar gällande

ägarskap av vissa frågor och åtgärder, vilket kan hämma arbetsprocessen och skapa svårigheter med prioriteringar. Förvaltningen saknar även perspektivet om extremväder under vinterhalvåret där stormar och kraftiga snöfall orsakar kostsamma skador och framkomlighetsproblem i stadsmiljön. Vidare skulle en tydligare koppling kunna göras till målområdet *ett Stockholm med livskraftiga ekosystem* och hur biologisk mångfald bidrar till robusta ekosystem som kan stå emot störningar och påverkan från klimatförändringarna.

Barnkonsekvensanalys

Förvaltningen upprättar inte en egen barnkonsekvensanalys i ärendet. Miljöförvaltningen förväntas upprätta en barnkonsekvensanalys i samband med att miljöprogrammet antas.

Lee Orberson
stadsdelsdirektör
Hägersten-Älvsjö
stadsdelsförvaltning

Linda Palo
avdelningschef
Hägersten-Älvsjö
stadsdelsförvaltning

Bilagor

Remissunderlag Miljöprogram 2030

Attesterat av

Detta dokument har godkänts digitalt av följande personer:

Namn	Datum
Lee Orberson, stadsdelsdirektör	2024-05-15
Linda Palo, avdelningschef	2024-05-14